

Høringsvar - Helhetlig gjennomgang av honorarsystemet for frilanstolker

Norsk Tjenestemannslag organiserer ansatte i Arbeids- og velferdsetaten, herunder ansatte i tolketjenesten og frilanstolkene. NTL er den største fagforeningen i etaten.

Norsk Tjenestemannslag etterlyser en helhetlig gjennomgang av ordningen med frilanstolkninger fremfor honorarsystemet alene. NTL støtter enhver styrking som gir frilanstolkene bedre lønns- og arbeidsvilkår herunder økt lønnstrinn som legges til grunn og tillegg for ugunstig arbeidstid. Rapportens forslag bidrar imidlertid ikke til å styrke deres betingelser tilfredsstillende. Mens nytilsatte tolker for hørselshemmede i NAV minst innplasseres i lønnstrinn 49 etter etatens personal- og lønnspolitikk, blir frilanstolker med samme utdanning på bachelor-nivå i rapporten foreslått en lønn av verdi tilsvarende lønnstrinn 38, uten sosiale rettigheter. Rapporten viser med all tydelighet at systemet med bruk av frilanstolker må opphøre.

I rapporten heter det at NAV er avhengig av frilanstolkene for å kunne dekke tolkebrukernes behov. Videre heter det at bruken av frilanstolker gir NAV en større fleksibilitet enn det man ville hatt gjennom faste tilsette tolker. NTL stiller seg avvisende til disse påstandene. Videreføringen av løsarbeidersystemet knyttet til tolkning i NAV er utelukkende basert på økonomiske og ikke organisatoriske eller faglige hensyn. Hele 72 prosent av tolketimene 2022 ble løst av såkalte oppdragstakere. Seksjonsleder i Arbeids- og velferdsdirektoratet Jan Erik Grundtjernlien, uttalte til FriFagbevegelse i 2020; «Det er ingen faglig begrunnelse fra Nav som ligger bak at en så stor del av tolkeoppdraga dekkes av frilanstolker». Videre bekrefter han at det er økonomiske grunner for at frilansbruken er så høy da det er mye billigere for NAV å bruke frilanstolker enn fast tilsatte tolker. Frilanstolkenes honorar dekkes over Folketrygdens og ikke NAVs driftsbudsjett.

Det rådende systemet tillater at lovfestede rettigheter til døve, hørselshemmede og personer med døvblindhet blir løst på betingelser som nærmer seg sosial dumping.

I NAVs frilanstolkerutine heter det at «frilantolkene er unntatt bestemmelsene i arbeidsmiljøloven» og at frilanstolkene «kan jobbe så mye de har kapasitet til». Det er ikke uvanlig at NAV utlyser tilgjengelige tolkeoppdrag til frilanstolkene med varighet på 15 timer per dag over mange påfølgende dager.

NTL NAV har bedt NAV skriftlig begrunne hvorfor arbeidsmiljøloven og særskilt kapittel 10 om arbeidstid ikke gjelder for frilanstolkene som følge av presiseringene i Odelstingsproposisjon nr. 49 (2004-2005) der arbeidsgivers ansvar er utvidet til å omfatte alle som utfører arbeid, uavhengig av sin arbeidsrettslige status inkludert selvstendige oppdragstakere. NTL NAV har ikke mottatt noe svar fra NAV og etterlyser derfor et svar fra departementet hvorvidt frilanstolkerutinen er i samsvar med loven. Arbeidstakerbegrepet i arbeidsmiljøloven er videre foreslått utvidet i Proposisjon til Stortinget 14L (2022-2023). Arbeidstakerstatus vil dermed legges til grunn, med mindre oppdragsgiver gjør det overveiende sannsynlig at det foreligger et oppdragsforhold. Denne problemstillingen er etter vårt syn særdeles relevant med tanke på en bedre definisjon av frilanstolkenes rettsstilling.

Sivilombudet har gitt en vurdering av rettsstillingen til frilanstolkene som har hatt tilleggsavtaler med NAV¹. Her fikk frilanstolken medhold i at avtalen var å anse som en arbeidsavtale og ikke en oppdragsavtale. Som følge av ombudets vurdering tok NAV tilbød NAV 53 frilanstolker fast stilling og har så langt etterbetalt 10,6 millioner kroner i feriepenger og forsinkelsesrenter til 137 frilanstolker.

NTL vil understreke at det fremdeles bør vurderes om NAV oppfyller grunnbemanningen slik den er utviklet i rettspraksis når det foreligger et konstant arbeidskraftbehov i virksomheten. En slik vurdering vil med sikkerhet føre til flere faste tilsatte tolker. Først når man har oppnådd en reell grunnbemanning hvor arbeidsgiver har uttømt mulighetene og virkemidlene i hovedtariffavtalen kan NAV etter vårt syn se på svingninger i tolkebehovet som ikke lar seg dekke av faste tilsatte og i hvilket omfang det fremdeles er behov for frilanstolker. Tilknytningsformen må deretter reetableres på en måte hvor deres rettsstilling er sikker og med styrkede lønnsvilkår.

Tolkeområdet i NAV trenger en opprydding. Rapporten foreslår tiltak som pynter på et system som må endres radikalt. I Hurdalsplattformen slår regjeringspartiene fast at «Innleie og midlertidige stillinger som fortrenger faste ansettelse, samt tilknytningsformer der hensikten er å omgå arbeidsgiveransvaret, skaper økte forskjeller i arbeidslivet og utrygghet for folk.»

¹ <https://www.sivilombudet.no/uttalelser/vurdering-av-om-en-avtale-mellom-nav-og-en-skrivetolk-var-en-oppdragsavtale-eller-arbeidsavtale/>

NTL ber departementet følge opp regjeringens målsetting om å styrke det trygge, seriøse og organiserte arbeidslivet. NTL ber derfor om at departementet pålegger Arbeids- og velferdsetaten å foreta en etappevis oppbemanning av tolketjenesten inntil grunnbemanningen er tilfredsstillende. NTL ber om at dette skjer i forbindelse med RNB.

Med hilsen

NORSK TJENESTEMANNSLAG

Kjersti Barsok
forbundsleder

Torstein Brechan
forbundssekretær